

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

КИРИЧЕНКО (Чапала) Ольга Юрійвна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права і процесу Харківського національного університету внутрішніх справ

В статтє раскрываються такие дефиниций как «коррупция», «коррупционное правонарушение», «правонарушение, связанное с коррупцией» и осуществляется их сравнительный анализ. Определяются суть и виды таких правонарушений, очерчивается круг субъектов коррупционных правонарушений. Предоставляется авторское определение понятия «административное коррупционное правонарушение».

Постановка проблеми

Подолання корупції на даний час є основною задачею, яку необхідно вирішити Україні в процесі її становлення як самостійної сильної європейської держави. Наслідки цього негативного явища постійно впливають на життя практично кожного громадянина нашої країни. Внаслідок цього явища в органах влади і управління, суб'єкти господарювання несуть невиправдані витрати, які істотно стримують їх економічне зростання та інноваційний розвиток. У цьому зв'язку на боротьбу з корупцією у даний час направлені всі засоби адміністративно-правової протидії та державно-правові інститути, однак, належного результату у цій справі, в силу цілого ряду причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, державі досягти поки не вдалося. Проблемам встановлення сутності та видів корупційних правопорушень у різні часи присвячено наукові праці таких вчених як О.М. Бандурка, В.М. Гарашук, Я.М. Кашуба, В.К. Колпаков,

М.І. Мельник, Є.Д. Скулиш та інші. Метою даної статі є встановити сутність такого поняття як адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією та встановити їх види.

Виклад основних положень

Треба підкреслити, що у системі запобігання та протидії корупції основну роль відіграє саме адміністративне законодавство. У той же час, порівнюючи рівень суспільної безпеки від скоєння адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією з іншими діяннями, які закріплені в Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КупАП), можна констатувати, що корупційні правопорушення завжди характеризуються підвищеним рівнем суспільної безпеки, адже об'єктивно завдають шкоди процесу державного управління – встановленому порядку здійснення службових повноважень уповноваженими на виконання функцій держави особами.

Поняття корупційного правопорушення надається у ст.1 ЗУ «Про запобігання корупції» від 14.10.2014. Згідно з цим Законом *корупційним правопорушенням* вважається умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 4 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність [7]. Крім того, цією ж статтею надається визначення і такого поняття як *правопорушення, пов'язане з корупцією* – діяння, що не містить ознак корупції

ції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене відповідним суб'єктом, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. Аналізуючи зазначені поняття можна констатувати, що одне від одного їх розмежовує така специфічна ознака як «корупція». Згідно ст. 1 ЗУ «Про запобігання корупції» корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [7]. Треба зауважити, що редакцією ЗУ «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 значно розширено перелік суб'єктів, на які поширюється дія зазначеного закону. На думку автора, це дає змогу більш широко охопити різноманітні прояви явища корупції та дозволяє урізноманітнити заходи запобігання й протидії їм, при цьому захищаючи ті суспільні відносини, які раніше не було врегульовано Законом.

Зазначимо, що на сьогоднішній день така дефініція як «адміністративне корупційне правопорушення» законодавством України не надається, але його у різні часи аналізували вітчизняні вчені – адміністративісти. Так, наприклад С.М. Клімова, пропонує під адміністративним корупційним правопорушенням розглядати протиправне, винне, умисне діяння що посягає на встановлений порядок управління, використання суб'єктом корупції наданих йому службових повноважень і пов'язаних із цим можливостей із метою отримання неправомірної вигоди чи прийняття обіцянки або пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або, відповідно, обіцянка чи пропозиція та надання неправомірної вигоди суб'єкту корупції, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним

особам із метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей, за яке передбачено адміністративну відповідальність [2; с. 186]

Мельник М.І. вважає, що під час визначення поняття «адміністративне корупційне правопорушення» більш доцільно вживати замість терміна «суб'єкт корупції» термін «суб'єкт корупційного правопорушення» або «суб'єкт відповідальності за корупційне правопорушення», адже поняття «корупція» є збірним, а збірне поняття відображає ознаки певної сукупності предметів У цьому випадку збірне поняття «корупція» включає в себе ознаки, за якими корупційні правопорушення можна відмежувати від інших правопорушень, тому логічно було би стверджувати, що відповідний суб'єкт, вчиняючи протиправне діяння, яке містить ознаки корупції, вчиняє не корупцію, а корупційне правопорушення [6, с. 74].

На підставі аналізу вищевказаного, автор пропонує виділити загальні та спеціальні ознаки адміністративного корупційного правопорушення. До загальних ознак відносяться наступні:

1. Протиправність. Пряма заборона нормами адміністративного законодавства того чи іншого діяння з огляду на загрозу завдання шкоди відповідним правовідносинам.

2. Суспільна шкідливість. У науці адміністративного права і досі не вщухають спори стосовно того, який характер має адміністративне правопорушення: суспільно небезпечний чи суспільно шкідливий. Так, В.К. Колпаков відзначає, що злочини та інші правопорушення є певною мірою суспільно небезпечними діяннями, а суспільна небезпека – це властива їм усім ознака з різницею лише в ступені суспільної небезпеки, тому злочини мають підвищений ступінь суспільної небезпеки, а адміністративним правопорушенням вона властива меншою мірою та не досягає того рівня, з якого починається застосування заходів кримінальної відповідальності [5; с. 27]. Протилежну думку з цього приводу має А.П. Ключниченко, який стверджує, що суспільно небезпечним може вважатися лише злочини, а адміністратив-

ні проступки – суспільно шкідливими [3; с. 18]. Натомість Д.М. Бахрах, підкреслює, що лише певна частина адміністративних проступків має ознакою суспільну небезпеку, відповідно, більшість їх є позбавленими такої якості [1; с. 23]. Автор погоджується з думкою Д.Н. Бахраха в тому, що адміністративні корупційні правопорушення набувають ознаки суспільної небезпеки тільки тоді, коли їх склад та об'єктивна сторона мають ознаки діяння, яке закріплено в Кримінальному кодексі України. З огляду на це адміністративні правопорушення, що пов'язані з корупцією мають ознаки суспільної шкоди, але не небезпеки.

3. Винність. Адміністративні корупційні правопорушення вчиняються лише у формі прямого умислу.

4. Адміністративна караність.

Крім вищевказаних загальних адміністративні корупційні правопорушення мають наступні специфічні ознаки:

1. Можуть вчинятися тільки спеціальними суб'єктами правопорушення: особами, які відповідно до ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» є суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення, з переліку яких КУпАП встановлює конкретний вид адміністративного стягнення;

2. Зазначені правопорушення мають місце тільки за умови використання суб'єктом адміністративного правопорушення свого службового становища та можливості отримання від цього неправомірної вигоди або обіцянки такої вигоди для себе чи інших зацікавлених осіб.

Всі види складів адміністративних корупційних правопорушень закріплені у Главі 13-А КУпАП. Відповідно до об'єкту посягання зазначені правопорушення можна класифікувати наступним чином:

- порушення спеціальних обмежень, спрямованих на запобігання та протидію корупції (ст.ст.172-2, 172-4, 172-5, 172-6, 172-7, 172-8 КУпАП);
- пропозиція або надання неправомірної вигоди (ст.172-3 КУпАП);
- невжиття заходів щодо запобігання та протидії корупції (ст.172-9 КУпАП) [4].

Крім того, серед порушень спеціальних обмежень, спрямованих на запобігання та

протидію корупції, виокремлюються такі склади:

- порушення обмежень щодо використання службового становища (ст.172-2 КУпАП);
- порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст.172-4 КУпАП);
- порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст.172-5 КУпАП);
- порушення вимог фінансового контролю (ст.172-6 КУпАП);
- порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст.172-7 КУпАП);
- незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст.172-8 КУпАП).

Автор вважає за доцільне умовно поділити правопорушення, передбачені Главою 13-А КУпАП, на дві групи:

1) корупційні правопорушення (ст.ст.172-2, 172-3, 172-5);

2) правопорушення у сфері запобігання і протидії корупції або правопорушення, що сприяють корупції (ст.ст.172-4, 172-6–172-9). Останні не містять ознак корупції, але їх вчинення, пов'язане з порушенням антикорупційних обмежень і заборон, встановлених Законом.

Порушення норм, закріплених у главі 13-А КУпАП передбачає настання адміністративної відповідальності у вигляді накладення штрафу розміром від двадцяти п'яти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та конфіскації.

Висновки

Автор підсумовує, що для встановлення сутності та кваліфікації протиправного діяння саме як адміністративного корупційного правопорушення необхідна наявність у цьому діянні низки притаманних саме йому загальних та спеціальних ознак. Крім того обов'язковою складовою такого правопорушення є присутність ознак корупції. Отже на підставі вищевикладеного матеріалу, можна визначити авторське бачення дефініції «адміністративне корупційне правопорушення» – винне, протиправне, суспільно шкідливе діяння з ознаками корупції, що

АНОТАЦІЯ

В статті розкриваються таких дефініцій як «корупція», «корупційне правопорушення», «правопорушення, пов'язане з корупцією» та здійснюється їх порівняльний аналіз. Встановлюється сутність та види таких правопорушень, окреслюється коло суб'єктів корупційних правопорушень, визначаються ознаки адміністративних корупційних правопорушень. Надається авторське визначення поняття «адміністративне корупційне правопорушення».

було вчинене відповідним суб'єктом, за яке законодавством України передбачено адміністративну відповідальність.

Література

1. Бахрах Д.Н. Понятіе правонарушения (проступка) по административно-му законодательству : [учеб. пособие] / Д.Н. Бахрах. – М., 1988. – 120 с
2. Клімова С.М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення / С.М. Клімова. – Х., 2012. – 200 с.
3. Ключниченко А.П. Меры административного принуждения, Особенности. Классификация. Системовыражение : [учеб.

SUMMARY

The article reveals and compares such definitions as «corruption», «corruption offense», «offense related to corruption». The essence and types of such offenses are defined, the circle of subjects of corruption offenses is outlined. The author's definition of the term «administrative corruption offense» is provided.

пособие] / А.П. Ключниченко. – К. : НИИ-РИО КВШ МВД СССР, 1979. – 87 с.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>

5. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : [навч. посібник] / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.

6. Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) / М.І. Мельник. – К. : Юридична думка, 2004. – 400 с.

7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2015// [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nr>